

вносить у туманний до сих пір процес мелотипологічного та мелогенетичного аналізу системну стрункість. Використання „Ритмічного варіювання” як методологічного посібника повинно багато в чому скорегувати або й змінити існуючі стереотипи „на саму сутність етномузичних творів”, чинники їх еволюційних видозмін у культурі усної традиції, як і на „адекватні методи їх наукового пізнання” (с. 4). Більш того, це дослідження може бути корисним для студій не тільки над традиційною музичною культурою України, але й усього слов’яно-балтського регіону.

Отож, монографічне дослідження Б. Луканюка „Ритмічна варіаційність у музичному фольклорі” – без перебільшення віхова праця, що є певним підсумком не лише наукових здобутків автора, але й понад сторічної історії досліджень Львівської типологічної школи.

Лариса Лукашенко

Лариса Лукашенко, етномузиколог, канд. мистецтвознавства, молодший науковий співробітник ПНДЛМЕ при Львівській національній музичній академії імені М. В. Лисенка (Львів), larysa.lukashenko@gmail.com, + 38 (067) 722 61 79.

Нижанківський Остап. Народні пісні : збірка 1891 року / відчитання рукопису Вікторії Ярмоли ; редакція, покажчики та примітки Богдана Луканюка. – Львів, 2016. – XII + 100 с. з нот [Рецензія]

Серед низки видавничих новинок 2016 року, які особливо потішили всіх, хто цікавиться українською народною музичною культурою, стала публікація рукописного збірника народних пісень з мелодіями видатного композитора, диригента, фольклориста, громадського та музичного діяча Остапа Нижанківського (1863–1919). Збірник „Пісні народні зібрав і під ноти зложив О. Нижанковський”, укладений 1891 року, впродовж десятиліть знаходився у бібліотеці Львівської державної консерваторії (нині – Львівської національної музичної академії) імені М. В. Лисенка, а згодом разом з іншими документами був переданий на зберігання до рукописного відділу Львівської національної наукової бібліотеки ім. Василя Стефаника, де міститься й сьогодні¹.

Фольклорний збірник Остапа Нижанківського побачив світ завдяки дослідницькій праці колективу вчених Кафедри музичної фольклористики та Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології Львівської

¹ Пісні народні зібрав і під ноти зложив О. Нижанковський. Львів, 1891 // Відділ рукописів ЛННБ ім. В. Стефаника. – Фонд. 163 (Бібліотека Львівської консерваторії). – Од. зб. 92/8. – Папка. 36. – 78 арк.

національної музичної академії імені М. В Лисенка під керівництвом ініціатора проекту – професора Богдана Луканюка.

Зважаючи на загалом трагічну долю творчої спадщини О. Нижанківського, публікація збірника, який, порошачись на архівних полицях, фактично був мало знаний не тільки звичайним любителем народної музики, а й фаховій етномузикознавчій спільноті, стала надважливим поступом у поверненні науковцям бодай дешиці з доробку галицького сподвижника, а водночас і віддала йому заслужену шану.

Логічним підходом, який прийняли львівські дослідники при опрацюванні та підготовці до видання рукопису О. Нижанківського, стало максимально точне відтворення автографа. Це стосується як змісту збірки, її мовної та нотної орфографії, так і оформлення видання: упорядники зберегли формат оригіналу та навіть відтворили обкладинку, яку намалював О. Нижанківський. Належить відзначити блискуче проведену дослідницьку працю з відчитання рукопису доцента Вікторії Ярмоли. Варта похвали її добросовісність в роботі, педантична увага до найменших деталей при дослідженні автографа. У публікації докладно відтворено не лише народномузичний матеріал, а й коментарі, примітки, пояснення, позначки, залишені галицьким мистцем.

О. Нижанківський, укладаючи рукопис для своїх, головню композиторських потреб, трактував його насамперед як підручний збірник, який мав достарчати йому „сировину” для майбутніх композицій, тож і вочевидь аж ніяк не сподівався, що через понад століття він буде опублікованим. Тому збереження деяких погрішностей у правописі, недописані мелодії, різні коментарі, зроблені явно для себе, не лише не применшують значення видання, а навпаки – дають нам відчуття присутності на композиторській „кухні” мистця.

Попри власне композиторський інтерес О. Нижанківського до музичного фольклору збірник став свідченням і його музично-етнографічних зацікавлень. Майже до кожного твору збирач подав паспортні дані: вказав від кого зафіксував, або хто передав мелодію, у якій місцевості було зроблено запис, жанрову приналежність уміщених творів. Інколи О. Нижанківський залишав і коментарі, які стосувалися як самих творів, так і їх виконавців.

Тож завдяки вдало продуманій концепції видання, його ініціатори запропонували читачам не лише чергове (хоч і дуже знакове) зібрання народних мелодій, а й важливий документ з історії становлення галицької композиторської школи, а також і зародження на цих теренах фундаментальної етномузикології.

Відзначаючи непересічне значення власне самого збірника О. Нижанківського (с. 1–78), окремої уваги заслуговує науковий апарат видання: передмова та додатки авторства проф. Богдана Луканюка. Укотре Професор дав нам блискучий приклад того, як належить видавати фольклорні матеріали. Компактна та водночас вичерпна передовиця „Від редактора” (с. VIII–XIX) пропонує основну інформацію про історію появи рукопису та його значення, а також пояснює формат видання і його основні засади. Подані

наприкінці передмови „Спеціальні знаки та скорочення в записах Остапа Нижанківського” (с. X), систематизовані у три блоки: загальні, музичні та словесні, спрощують читачам ознайомлення із збірником.

Інформативністю та ґрунтовністю відзначаються і „Додатки” (с. 79–90), що складаються з „Показчиків”, „Ілюстрацій”, „Коментарів та приміток”, виказуючи величезну пошукову та аналітичну працю їх автора. Зокрема, „Показчики” допомагають легко віднайти найрізноманітнішу інформацію, яка стосується вміщених творів. Серед показчиків – два словесні: А) початкові слова; Б) ключові слова; два географічні: А) аналітичний; Б) систематичний (зокрема, а) адміністративно-територіальний; б) історико-етнографічний; в) координатний); а також мелотипологічний. Завершує цей інформаційний блок показчик, у якому Б. Луканюк подає систематизовану інформацію про інформантів О. Нижанківського. Тут не лише упорядковано відомості, взяті із заміток збирача, а й подано здобуту Професором інформацію про тих людей.

Особливою змістовністю вражають „Коментарі та примітки” до збірника, у яких Б. Луканюк подав „пояснення та текстологічні зауваги” (с. IX) до вміщених творів. Акцентуючи увагу читачів на примітках самого О. Нижанківського стосовно жанрової приналежності творів, особливостей їх виконання тощо, Професор, при потребі, аргументовано їх відкориговує. Вказав Б. Луканюк і на явні помилки у транскрипціях збирача. Коментуючи поданий О. Нижанківським народномузичний матеріал, учений провів паралелі із подібними публікаціями у збірниках інших фольклористів кінця XIX–XX століття.

Інформативно доповнюють збірник фото та ілюстрації, комп’ютерне опрацювання яких майстерно виконала Ліна Добрянська. Безперечно, додає ваги виданню і вдалий макет та гарна поліграфія.

Отож приурочений, як зазначив проф. Богдан Луканюк, до 125-ліття свого датування, збірник став важливим кроком до пізнання творчої спадщини О. Нижанківського. Публікація фольклорного збірника та можливість ознайомитися з ним зацікавленої спільноти, врешті допоможе спростувати не завжди точні його описи у музикознавчій літературі. Переконана, видання займе достойне місце в джерельній народномузичній літературі, яка представляє збирацьку спадщину наших славних попередників кінця XIX століття.

Ірина Довгалюк

Ірина Довгалюк, етномузиколог, доктор мистецтвознавства, доцент кафедри української фольклористики ім. Ф. Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка, завідувач кафедри музичної фольклористики Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка (Львів), iradovhalyuk@gmail.com, +38 (032) 239 47 20.